Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 20 września 2018 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Protokół haski o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych – Artykuł 4 ust. 3 – Żądanie ustalenia świadczenia alimentacyjnego wniesione przez wierzyciela alimentacyjnego przed właściwym organem państwa miejsca zwykłego pobytu dłużnika – Prawomocne orzeczenie – Późniejsze żądanie wniesione przez dłużnika przed tym samym organem, mające na celu obniżenie wysokości ustalonego świadczenia alimentacyjnego – Stawiennictwo wierzyciela – Ustalenie prawa właściwego

W sprawie C-214/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy, Austria) postanowieniem z dnia 28 marca 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 25 kwietnia 2017 r., w postępowaniu:

Alexander Mölk

przeciwko

Valentinie Mölk,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: C.G. Fernlund (sprawozdawca), prezes izby, S. Rodin i E. Regan, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu A. Mölka przez L. Lorenza, Rechtsanwalt,

– w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandesa, M. Figueireda oraz M. Cancelę Carvalho, działających w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Wilderspina oraz M. Heller, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 2 maja 2018 r.,

* Język postępowania: niemiecki.

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 4 ust. 3 protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, zatwierdzonego w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2009/941/WE z dnia 30 listopada 2009 r. (Dz.U. 2009, L 331, s. 17, zwanego dalej „protokołem haskim").

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Alexanderem Mölkiem a jego córką, Valentiną Mölk, w przedmiocie wierzytelności alimentacyjnych.

Ramy prawne

Protokół haski

3 Artykuł 3 protokołu haskiego, zatytułowany „Ogólna właściwość prawa", stanowi:

„1. Zobowiązania alimentacyjne podlegają prawu państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu, chyba że niniejszy protokół stanowi inaczej.

2. W przypadku zmiany miejsca zwykłego pobytu wierzyciela stosuje się prawo państwa, w którym wierzyciel ma nowe miejsce zwykłego pobytu, od momentu, w którym nastąpiła ta zmiana".

4 Artykuł 4 tego protokołu, zatytułowany „Szczególna właściwość prawa uprzywilejowująca niektórych wierzycieli", przewiduje:

„1. Poniższe postanowienia mają zastosowanie w przypadku zobowiązań alimentacyjnych:

a) rodziców na rzecz ich dzieci;

[…]

2. Jeśli wierzyciel nie może na mocy prawa, o którym mowa w artykule 3, uzyskać świadczeń alimentacyjnych od dłużnika, stosuje się prawo miejsca organu orzekającego w sprawie.

3. Niezależnie od artykułu 3, jeśli wierzyciel wytoczył powództwo przed właściwym organem państwa, w którym dłużnik ma miejsce zwykłego pobytu, stosuje się prawo miejsca organu orzekającego w sprawie. Jeżeli jednak wierzyciel nie jest w stanie uzyskać na mocy tego prawa świadczeń alimentacyjnych od dłużnika, stosuje się prawo państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu.

[…]".

5 Artykuł 7 wspomnianego protokołu, zatytułowany „Wybór prawa właściwego do celów konkretnego postępowania", stanowi:

„1. Niezależnie od artykułów 3–6 wierzyciel alimentacyjny i dłużnik mogą wyłącznie na użytek konkretnego postępowania w danym państwie wyraźnie wybrać prawo tego państwa jako prawo właściwe dla zobowiązania alimentacyjnego.

2. Przed wszczęciem postępowania wyboru takiego dokonuje się w drodze umowy podpisanej przez obie strony, w formie pisemnej lub utrwalonej w inny sposób, tak by istniała możliwość późniejszego dostępu do informacji w niej zawartych”.

6 Artykuł 8 tegoż protokołu, zatytułowany „Wybór prawa właściwego”, brzmi następująco:

„1. Niezależnie od artykułów 3–6 wierzyciel alimentacyjny i dłużnik mogą w każdym momencie wybrać jedno z następujących praw jako prawo właściwe dla zobowiązania alimentacyjnego:

[…]

b) prawo państwa, w którym jedna ze stron ma miejsce zwykłego pobytu w chwili wyboru;

[…]

3. Ustęp 1 nie ma zastosowania do zobowiązań alimentacyjnych wobec osoby, która nie ukończyła 18 roku życia, ani wobec osoby dorosłej, która ze względu na zaburzenia lub ograniczenia swych zdolności osobistych nie jest w stanie zadbać o swoje interesy.

4. Niezależnie od prawa wybranego przez strony zgodnie z ustępem 1 prawo państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu w chwili wyboru, określa, czy wierzyciel może zrzec się prawa do roszczeń alimentacyjnych.

5. Prawa wybranego przez strony nie stosuje się, jeśli jego zastosowanie mogłoby prowadzić do oczywiście niesprawiedliwych lub niesłusznych skutków dla jednej ze stron, chyba że w chwili wyboru prawa strony były w pełni poinformowane i świadome skutków swojego wyboru”.

Rozporządzenie (WE) nr 4/2009

7 Artykuł 1, zatytułowany „Zakres stosowania”, rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz.U. 2009, L 7, s. 1) przewiduje:

„Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do zobowiązań alimentacyjnych wynikających ze stosunku rodzinnego, pokrewieństwa, małżeństwa lub powinowactwa.

[…]”.

8 Artykuł 3 tego rozporządzenia, zatytułowany „Przepisy ogólne”, stanowi:

„Sądami, które mają jurysdykcję do rozpoznania spraw dotyczących zobowiązań alimentacyjnych w państwach członkowskich, są:

a) sąd zwykłego miejsca pobytu pozwanego; lub

b) sąd zwykłego miejsca pobytu wierzyciela […]

[…]”.

9 Na mocy art. 5 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowanego „Jurysdykcja wynikająca ze stawienia się pozwanego przed sądem”:

„Niezależnie od jurysdykcji wynikającej z innych przepisów niniejszego rozporządzenia sąd państwa członkowskiego uzyskuje jurysdykcję, jeżeli pozwany wda się w spór przed tym sądem. Zasada ta nie ma zastosowania, jeżeli pozwany wdaje się w spór w celu podniesienia zarzutu braku jurysdykcji”.

10 Artykuł 15 tegoż rozporządzenia, zatytułowany „Określenie prawa właściwego”, brzmi następująco:

„Prawo właściwe w sprawach zobowiązań alimentacyjnych jest określane zgodnie z [protokołem haskim] w państwach członkowskich, dla których protokół ten jest wiążący”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

11 Alexander Mölk ma miejsce zwykłego pobytu w Austrii, podczas gdy miejsce zwykłego pobytu jego córki, V. Mölk, znajduje się we Włoszech.

12 Na mocy postanowienia Bezirksgericht Innsbruck (sądu rejonowego w Innsbrucku, Austria) z dnia 10 października 2014 r. A. Mölk jest zobowiązany do uiszczania na rzecz V. Mölk miesięcznych świadczeń alimentacyjnych.

13 Postanowienie to zostało wydane na podstawie prawa austriackiego w następstwie żądania ustalenia świadczeń alimentacyjnych wniesionego przez wierzycielkę, V. Mölk, przed wspomnianym sądem zgodnie z art. 4 ust. 3 protokołu haskiego.

14 W 2015 r. A. Mölk wystąpił do Bezirksgericht Innsbruck (sądu rejonowego w Innsbrucku) z żądaniem obniżenia wysokości wspomnianych świadczeń alimentacyjnych począwszy od dnia 1 lutego 2015 r. z uwagi na to, że jego dochody netto uległy zmniejszeniu. Valentina Mölk wniosła o oddalenie tego żądania obniżenia wysokości świadczeń.

15 Postanowieniem z dnia 11 grudnia 2015 r. Bezirksgericht Innsbruck (sąd rejonowy w Innsbrucku) oddalił żądanie A. Mölka, stosując prawo włoskie. Według tego sądu żądanie to należało rozpoznać na podstawie wspomnianego prawa na mocy art. 3 ust. 1 protokołu haskiego, jako że w chwili wniesienia tego żądania V. Mölk miała miejsce zwykłego pobytu we Włoszech.

16 Postanowieniem z dnia 9 marca 2016 r. Landesgericht Innsbruck (sąd okręgowy w Innsbrucku, Austria) utrzymał w mocy w postępowaniu apelacyjnym orzeczenie Bezirksgericht Innsbruck (sądu rejonowego w Innsbrucku), opierając jednak dokonaną przez siebie ocenę na prawie austriackim.

17 Ten sąd odwoławczy uznał, że w braku zmiany miejsca zwykłego pobytu obu stron nie może dojść do zmiany prawa, które zostało zastosowane w postanowieniu Bezirksgericht Innsbruck (sądu rejonowego w Innsbrucku) z dnia 10 października 2014 r., z tego tylko powodu, że dłużnik alimentacyjny wniósł żądanie obniżenia wysokości omawianych świadczeń alimentacyjnych zaledwie kilka miesięcy po ogłoszeniu wspomnianego postanowienia, które się uprawomocniło.

18 Alexander Mölk wniósł skargę rewizyjną do sądu odsyłającego, domagając się, aby orzeczono w przedmiocie roszczenia alimentacyjnego na podstawie prawa włoskiego. Twierdzi on, że gdyby prawo to zostało prawidłowo zastosowane, jego żądanie powinno zostać uwzględnione.

19 Sąd odsyłający zastanawia się, które prawo jest właściwe w przypadku takim jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, podnosząc, że w doktrynie reprezentowane są dwa przeciwstawne stanowiska.

20 Według pierwszego stanowiska prawem właściwym, określonym zgodnie z art. 3 protokołu haskiego, jest prawo państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu, nawet jeśli nie jest to prawo państwa, którego organ wydał pierwotne rozstrzygnięcie w przedmiocie alimentów.

21 Natomiast według drugiego poglądu do żądania zmiany orzeczenia krajowego lub uznanego orzeczenia zagranicznego należy stosować prawo już zastosowane w przedmiocie zobowiązań alimentacyjnych.

22 W tych okolicznościach Oberster Gerichtshof (sąd najwyższy, Austria) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 4 ust. 3 w związku z art. 3 [protokołu haskiego] należy interpretować w ten sposób, że do żądania dłużnika o obniżenie, z powodu zmiany sytuacji dochodowej, prawomocnie ustalonych świadczeń alimentacyjnych również wtedy stosuje się prawo państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu, gdy należne świadczenia alimentacyjne zostały uprzednio zasądzone na żądanie wierzyciela zgodnie z art. 4 ust. 3 [protokołu haskiego] na podstawie prawa państwa, w którym dłużnik ma niezmienione miejsce zwykłego pobytu?

2) W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze:

Czy art. 4 ust. 3 [protokołu haskiego] należy interpretować w ten sposób, że wierzyciel »wytacza powództwo« przed właściwym organem państwa, w którym dłużnik ma miejsce zwykłego pobytu, także w taki sposób, że przystępuje do wszczętego przez dłużnika przed tym organem postępowania poprzez wdanie się w spór w sprawie w rozumieniu art. 5 rozporządzenia nr 4/2009, wnosząc o oddalenie żądania?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

23 Na wstępie należy przypomnieć, że Trybunał jest właściwy do dokonania wykładni protokołu haskiego (wyrok z dnia 7 czerwca 2018 r., KP, C-83/17, EU:C:2018:408, pkt 25).

W przedmiocie pytania pierwszego

24 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 4 ust. 3 protokołu haskiego należy interpretować w ten sposób, że z sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której podlegające zapłacie świadczenia alimentacyjne zostały ustalone prawomocnym orzeczeniem na żądanie wierzyciela i, na mocy tegoż art. 4 ust. 3, zgodnie z wyznaczonym na podstawie tego postanowienia prawem miejsca organu orzekającego w sprawie, wynika, że prawu temu podlega późniejsze żądanie mające na celu obniżenie wysokości tych świadczeń alimentacyjnych wniesione przez dłużnika do właściwego organu państwa jego zwykłego miejsca pobytu przeciwko wierzycielowi.

25 Artykuł 4 ust. 3 protokołu haskiego stanowi, że niezależnie od art. 3 tego protokołu stosuje się prawo miejsca organu orzekającego w sprawie z inicjatywy wierzyciela, jeśli wierzyciel ten, podobnie jak V. Mölk w sprawie głównej, wniósł swoje żądanie do właściwego organu państwa, w którym dłużnik alimentacyjny ma miejsce zwykłego pobytu.

26 Powstaje pytanie, czy mimo że brzmienie tego art. 4 ust. 3 nie przewiduje tego wyraźnie, przepis ten nadal wywołuje skutki, gdy dłużnik, tak jak A. Mölk w sprawie głównej, wnosi do tego samego organu późniejsze żądanie, tak że uprzednio wyznaczone prawo stosuje się także w nowym postępowaniu.

27 Aby odpowiedzieć na to pytanie, należy dokonać wykładni art. 4 ust. 3 protokołu haskiego, biorąc pod uwagę nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele uregulowania, którego część on stanowi.

28 Co się tyczy kontekstu, w który wpisuje się art. 4 ust. 3 protokołu haskiego, należy zauważyć, że przepis ten wpisuje się w system norm kolizyjnych ustanowionych przez ten protokół, który przewiduje stosowanie zasadniczo prawa państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu, zgodnie z art. 3 wspomnianego protokołu. Autorzy protokołu haskiego uznali, że prawo to wykazuje najściślejszy związek z sytuacją wierzyciela i z tego względu wydaje się najstosowniejsze dla uregulowania konkretnych problemów, jakie wierzyciel z tytułu zobowiązania alimentacyjnego może napotkać (wyrok z dnia 7 czerwca 2018 r., KP, C-83/17, EU:C:2018:408, pkt 42).

29 Artykuł 4 protokołu haskiego zawiera szczególne zasady uprzywilejowujące niektórych wierzycieli, dotyczące w szczególności zobowiązań rodziców na rzecz ich dzieci, które stosują się posiłkowo. I tak art. 4 ust. 2 tego protokołu przewiduje, że jeśli wierzyciel nie może uzyskać świadczeń alimentacyjnych na mocy prawa wskazanego tytułem głównym zgodnie z art. 3 wspomnianego protokołu, stosuje się prawo miejsca organu orzekającego w sprawie.

30 Artykuł 4 ust. 3 protokołu haskiego wprowadza odstępstwo od ustanowionej w tym protokole i przypomnianej w pkt 28 niniejszego wyroku zasady stanowiącej, że właściwy organ stosuje zasadniczo prawo państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu. Ten art. 4 ust. 3 przestawia łączniki przewidziane w art. 3 i w art. 4 ust. 2 wspomnianego protokołu, odsyłając w pierwszej kolejności do prawa miejsca organu orzekającego w sprawie, jeśli wierzyciel wytoczył powództwo przed właściwym organem państwa, w którym dłużnik ma miejsce zwykłego pobytu (wyrok z dnia 7 czerwca 2018 r., KP, C-83/17, EU:C:2018:408, pkt 44), a w drugiej kolejności – do prawa państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu, jeśli nie jest on w stanie uzyskać świadczeń alimentacyjnych od dłużnika na mocy prawa miejsca organu orzekającego w sprawie.

31 Przewidując, że prawo miejsca organu orzekającego w sprawie – zamiast prawa państwa, w którym wierzyciel ma miejsce zwykłego pobytu – może mieć zastosowanie w pierwszej kolejności, protokół haski daje temu ostatniemu możliwość pośredniego wybrania pierwszego z tych praw, jako że wybór ten wynika z wytoczenia powództwa przez wierzyciela przed właściwym organem państwa, w którym dłużnik ma miejsce zwykłego pobytu.

32 Możliwość ta realizuje cel ochrony wierzyciela uznanego za stronę słabszą w stosunkach z dłużnikiem, pozwalając mu de facto na dokonanie wyboru prawa mającego zastosowanie do jego żądania. W tych okolicznościach, gdy postępowanie wszczęte na żądanie wierzyciela zakończyło się orzeczeniem, które się uprawomocniło, z art. 4 ust. 3 protokołu haskiego nie wynika, by należało rozciągnąć skutki dokonanego wyboru na nowe postępowanie, zainicjowane nie przez wierzyciela, lecz przez dłużnika.

33 Ponadto, co się tyczy zasady stanowiącej odstępstwo od zasady określonej w art. 3 protokołu haskiego, należy interpretować ją w sposób ścisły i nie wykraczać poza przypadki wyraźnie przewidziane.

34 Te uwagi potwierdza sprawozdanie wyjaśniające w sprawie protokołu haskiego sporządzone przez Andreę Bonomiego (tekst przyjęty podczas 21. sesji Haskiej Konferencji Prawa Prywatnego Międzynarodowego).

35 Jak bowiem wskazał A. Bonomi w pkt 67 tego sprawozdania, przewidziane odejście od zasady związku z prawem miejsca zwykłego pobytu wierzyciela może być uzasadnione, jeżeli sam wierzyciel postanawia wszcząć postępowanie w państwie, w którym dłużnik ma miejsce zwykłego pobytu, natomiast wydaje się przesadne, gdyby postępowanie było wszczynane w tym państwie z inicjatywy dłużnika, w szczególności dla celów żądania zmiany orzeczenia w sprawie zobowiązań alimentacyjnych.

36 Porównanie art. 4 ust. 3 z postanowieniami protokołu haskiego umożliwiającymi stronom za obopólną zgodą wybór prawa właściwego dla zobowiązania alimentacyjnego, a mianowicie z art. 7 i 8 tego protokołu, także potwierdza tę analizę.

37 Artykuł 8 protokołu haskiego umożliwia w każdym momencie wierzycielowi i dłużnikowi wybranie jednego z różnych praw wymienionych w ust. 1 tego artykułu 8 jako prawa właściwego dla zobowiązania alimentacyjnego. Tak wybrane prawo stosuje się nie do konkretnego postępowania, lecz do wszystkich postępowań dotyczących takiego zobowiązania.

38 Ponieważ dokonany wybór prawa właściwego rozciąga się w czasie, autorzy protokołu haskiego uzależnili stosowanie art. 8 tego protokołu od pewnych warunków w celu zminimalizowania ryzyka zaistnienia skutków negatywnych, w szczególności dla wierzyciela. Wśród nich należy przytoczyć między innymi warunek określony w art. 8 ust. 3 protokołu haskiego, zgodnie z którym jedynie strony, które ukończyły 18 rok życia, mogą dokonać takiego wyboru na postawie wspomnianego artykułu. Ponadto art. 8 ust. 5 tego protokołu przewiduje, że prawa wybranego przez strony nie stosuje się, jeśli jego zastosowanie mogłoby prowadzić do oczywiście niesprawiedliwych lub niesłusznych skutków dla jednej ze stron, chyba że w chwili wyboru prawa strony były w pełni poinformowane i świadome skutków swojego wyboru.

39 Tych przepisów ochronnych nie obejmuje art. 7 protokołu haskiego, który również pozwala stronom na wybór prawa właściwego, ale tylko w przypadku konkretnego postępowania. Dokonany wybór prawa ma zatem zastosowanie tylko do tego postępowania, nie zaś do następnych postępowań dotyczących tego samego zobowiązania alimentacyjnego, co ogranicza ryzyko zaistnienia negatywnych skutków tego wyboru.

40 Brak takich przepisów ochronnych w treści art. 4 ust. 3 protokołu haskiego przemawia również za tezą, zgodnie z którą postanowienie to stosuje się tylko w jednym postępowaniu, a mianowicie w postępowaniu zainicjowanym przez wierzyciela w okolicznościach, które postanowienie to wyraźnie przewiduje.

41 W tym względzie, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 48 opinii, gdyby dokonany przez wierzyciela na mocy art. 4 ust. 3 protokołu haskiego pierwotny wybór prawa miejsca organu orzekającego w sprawie oznaczał, że w późniejszym postępowaniu zainicjowanym przez dłużnika przed właściwym organem miejsca jego zwykłego pobytu miałoby zastosowanie to samo prawo, to pozwalałoby to na obchodzenie progu minimalnego wieku określonego w art. 8 ust. 3 protokołu haskiego oraz innych przepisów ochronnych zawartych w tym art. 8.

42 Z tego względu należy uznać, że art. 4 ust. 3 protokołu haskiego odnosi się wyłącznie sytuacji, w której wierzyciel wybiera pośrednio prawo miejsca organu orzekającego w sprawie w ramach postępowania zainicjowanego przez tego wierzyciela przed właściwym organem państwa miejsca zwykłego pobytu dłużnika, i nie obejmuje późniejszego postępowania wszczętego po uprawomocnieniu się orzeczenia wydanego w pierwotnym postępowaniu.

43 Stwierdzenia tego nie podważa przywołana przez rząd portugalski okoliczność, zgodnie z którą to późniejsze postępowanie mogło zostać wszczęte tuż po pierwszym i byłoby paradoksalne, gdyby konkurencyjne żądania dotyczące krótkiego okresu, podczas którego nie nastąpiła żadna zmiana miejsca zwykłego pobytu stron, miały zostać rozpoznane w świetle różnych porządków prawnych.

44 W tym względzie należy podkreślić, że określenie prawa właściwego nie może zależeć od daty wszczęcia ewentualnego drugiego postępowania. Taka wykładnia godziłaby bowiem w cel zagwarantowania przewidywalności, do którego dąży protokół haski (zob. podobnie wyrok z dnia 7 czerwca 2018 r., KP, C-83/17, EU:C:2018:408, pkt 41).

45 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 42 i 64 opinii, niedogodność, jaką stanowi stosowanie różnych praw w kolejnych postępowaniach prowadzonych pomiędzy tymi samymi stronami, wydaje się wpisana w system norm kolizyjnych ustanowionych protokołem haskim.

46 Przy uwzględnieniu powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż art. 4 ust. 3 protokołu haskiego należy interpretować w ten sposób, że z sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której podlegające zapłacie świadczenia alimentacyjne zostały ustalone prawomocnym orzeczeniem na żądanie wierzyciela i, na mocy tego art. 4 ust. 3, zgodnie z wyznaczonym na podstawie tego postanowienia prawem miejsca organu orzekającego w sprawie, nie wynika, by prawu temu podlegało późniejsze żądanie mające na celu obniżenie wysokości tych świadczeń alimentacyjnych wniesione przez dłużnika do sądów państwa jego zwykłego miejsca pobytu przeciwko wierzycielowi.

W przedmiocie pytania drugiego

47 Poprzez pytanie drugie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 4 ust. 3 protokołu haskiego należy interpretować w ten sposób, że wierzyciel „wytacza powództwo" w rozumieniu tego przepisu przed właściwym organem państwa, w którym dłużnik ma miejsce zwykłego pobytu, gdy wdaje się w spór w rozumieniu art. 5 rozporządzenia nr 4/2009 w ramach wszczętego przez tego dłużnika przed tym organem postępowania, wnosząc o oddalenie żądania.

48 Jak wynika z analizy przeprowadzonej w ramach odpowiedzi na pytanie pierwsze, art. 4 ust. 3 protokołu haskiego stanowi przepis ustanawiający odstępstwo od zasadniczej normy kolizyjnej przypomnianej w pkt 28 niniejszego wyroku, tak że nie należy rozszerzać jego zastosowania poza sytuacje wyraźnie w nim przewidziane.

49 Przepis ten stosuje się pod dwoma warunkami, przewidującymi, że organ, przed którym wytoczono powództwo, musi być organem państwa miejsca zwykłego pobytu dłużnika, i że to wierzyciel musi wytoczyć powództwo przed tym organem.

50 W przypadku powództwa wszczętego przez dłużnika przed organem państwa miejsca jego zwykłego pobytu wdanie się w spór przez wierzyciela może oczywiście pociągać ze sobą właściwość tego organu, jak to przewiduje art. 5 rozporządzenia nr 4/2009.

51 Jednakże z uznania tej właściwości nie można wywodzić, że wierzyciel również „wniósł powództwo" przed organem państwa miejsca zwykłego pobytu dłużnika w rozumieniu art. 4 ust. 3 protokołu haskiego.

52 Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 72 opinii, taka wykładnia skutkowałaby tym, że prawo miejsca organu orzekającego w sprawie, którego zastosowanie nakazuje ten przepis, stosowałoby się we wszystkich postępowaniach wszczętych przed takim organem, podczas gdy z odpowiedzi na pytanie pierwsze wynika, że pozostawiona przez art. 4 ust. 3 protokołu haskiego wierzycielowi możliwość pośredniego wybrania tego prawa odnosi się tylko do postępowań wszczętych z jego inicjatywy.

53 Przy uwzględnieniu powyższych rozważań na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 4 ust. 3 protokołu haskiego należy interpretować w ten sposób, że wierzyciel nie „wytacza powództwa" w rozumieniu tego przepisu przed właściwym organem państwa, w którym dłużnik ma miejsce zwykłego pobytu, gdy wdaje się w spór w rozumieniu art. 5 rozporządzenia nr 4/2009 w ramach wszczętego przez tego dłużnika przed tym organem postępowania, wnosząc o oddalenie żądania.

W przedmiocie kosztów

54 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 4 ust. 3 protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, zatwierdzonego w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2009/941/WE z dnia 30 listopada 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że z sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której podlegające zapłacie świadczenia alimentacyjne zostały ustalone prawomocnym orzeczeniem na żądanie wierzyciela i, na mocy tego art. 4 ust. 3, zgodnie z wyznaczonym na podstawie tego postanowienia prawem miejsca organu orzekającego w sprawie, nie wynika, by prawu temu podlegało późniejsze żądanie mające na celu obniżenie wysokości tych świadczeń alimentacyjnych wniesione przez dłużnika do sądów państwa jego zwykłego miejsca pobytu przeciwko wierzycielowi.**

2) **Artykuł 4 ust. 3 protokołu haskiego z dnia 23 listopada 2007 r. należy interpretować w ten sposób, że wierzyciel nie „wytacza powództwa" w rozumieniu tego przepisu przed właściwym organem państwa, w którym dłużnik ma miejsce zwykłego pobytu, gdy wdaje się w spór w rozumieniu art. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych w ramach wszczętego przez tego dłużnika przed tym organem postępowania, wnosząc o oddalenie żądania.**

Podpisy